

Beslutningsforslag nr. B 26. Fremsat den 22. oktober 1997 af Jens Vibjerg (V), Christian Mejdahl (V), Hans Christan Schmidt (V), Bodil Thrane (V), Henning Urup (V), Jørgen Winther (V), Lene Espersen (KF), Henning Grove (KF), Henriette Kjær (KF), Niels Jørgen Langkilde (KF) og Gitte Seeberg (KF)

Forslag til folketingsbeslutning

om sikring af sunde levnedsmidler af høj kvalitet

For at sikre forbrugerne sunde levnedsmidler af høj kvalitet opfordrer Folketinget regeringen til at fremlægge forslag, der kan højne fødevarekvaliteten. Forslagene skal udarbejdes sammen med landbrugserhvervet, fødevarerindustrien, detailhandelen samt forbrugernes organisationer og skal fokusere på følgende elementer:

- en begrænsning af brugen af tilsætningsstoffer
- en udfasningsplan for brugen af antibiotiske vækstfremmere
- en klarere og mere letforståelig mærkning af varer
- opprioritering af ernæringslære i folkeskolen og på de sundhedsfaglige uddannelsesinstitutioner
- en tilbundsgående og kritisk godkendelsesprocedure i forhold til genteknologiske produkter samt øget information om brugen af genteknologi
- en langsigtet strategi for forbedring af dyrevelfærden
- bedre markedsføringsmuligheder for producenter af functional foods
- klarere retningslinjer for levnedsmiddelkontrollens arbejde

Bemærkninger til forslaget

Danske levnedsmidler er i sit udgangspunkt generelt af meget høj kvalitet, men en lang række påvirkninger undervejs til forbrugerens bord bevirker, at der er mange eksempler på, at fødevarer indeholder stoffer med helbredsskadelige virkninger. Det influerer negativt på den enkeltes livskvalitet, men også på de offentlige budgetter i form af øgede sundhedsudgifter. Kvaliteten af fødevarerne skal derfor sættes i højsædet, og der må fra politisk side tages initiativer, der kan sikre sunde levnedsmidler af høj kvalitet. De politiske initiativer skal tilstræbe, at den offentlige regulering bliver enkel og ubureaukratisk. Endvidere skal initiativerne tilstræbe en bæredygtig balance mellem miljø- og sundhedshensyn og økonomiske forhold.

Tilsætningsstoffer

De fleste tilsætningsstoffer, der anvendes i fødevarer, er nødvendige af hensyn til varernes holdbarhed og sikkerhed. Et eksempel på uheldig anvendelse af tilsætningsstoffer er eddike, der som konserveringsmiddel tilsættes et konserveringsmiddel. Den overflødige brug af tilsætningsstoffer er uacceptabel, idet flere undersøgelser tyder på, at forskellige former for allergi skyldes brugen af tilsætningsstoffer. Blandt andet peger Astma- og Allergiforbundet på risikoen for en sammenhæng mellem tilsætningsstoffer og allergi og anbefaler, at der søges alternative løsninger. Det afgørende kriterium for anvendelsen af tilsætningsstoffer skal udelukkende være, om stoffet er vitalt for sundheden og sikkerheden. Der er derfor behov for en kritisk gennemgang af de tilladte tilsætningsstoffer med henblik på at få reduceret brugen heraf. Viser gennemgangen, at et tilsætningsstof ikke har et sundheds- eller sikkerhedsmæssigt sigte, og forhindrer EU's regler et forbud, skal regeringen arbejde for, at EU-reglerne strammes op.

Desuden skal det af varedeklarationen klart fremgå, hvilke tilsætningsstoffer der er anvendt, eventuelt med angivelse af mulige allergireaktioner. Dette skal ikke alene ske af hensyn til de allergikere, som er afhængige af information om de tilsatte stoffer, men også af hensyn til forbrugerne generelt.

Antibiotiske vækstfremmere

Flere rapporter har peget på en sammenhæng mellem brugen af antibiotiske vækstfremmere og bakterieresistens hos mennesker og dyr. Det er derfor uheldigt, at antibiotiske vækstfremmere bruges i stadig større omfang, og selv om det har været forsøgt at nedbringe mængden af antibiotiske vækstfremmere, er det ikke lykkedes. Det skal derfor fra politisk side sikres, at brugen af antibiotiske vækstfremmere afvikles over en årrække. Mere konkret skal afviklingen sikres i form af en udfasningsplan, der gradvist reducerer brugen af de antibiotiske vækstfremmere. En gradvis udfasning sikrer, at producenterne får mulighed for at tilpasse deres produktion på en måde, som minimerer et eventuelt økonomisk tab.

Mærkning

Et væsentligt element ved forbrugeroplysningen er mærkningen af varerne. Det er afgørende, at forbrugerne sikres en klar og troværdig mærkning, der sikrer reel og relevant information. En undersøgelse foretaget af Gallup har vist, at kun hver tiende forbruger altid læser varedeklarationen, og at det sandsynligvis skyldes deklARATIONERNES ringe oplysningsværdi. Tre ud af fire forbrugere ønsker da også bedre varedeklARATIONER. Et eksempel på den utilstrækkelige mærkning vedrører brugen af diverse mælkeprodukter. Mange allergikere har i dag ingen reel mulighed for at vurdere, om et produkt indeholder mælk, idet mælkeingredienser forekommer under en lang række forskellige navne.

Regeringen opfordres derfor til at nedsætte en arbejdsgruppe, der skal undersøge mulighederne for at højne varedeklarationernes oplysningsværdi og gøre dem mere enkle og letforståelige.

Ernæringsundervisning

Selv om der fra politisk side opstilles de bedste betingelser for produktion af ernæringsrigtige fødevarer, er det i sidste ende forbrugerne, der sammensætter kosten. Bedre spisevaner kan bidrage positivt til at forebygge en lang række hyppigt forekommende sygdomme i Danmark. Ernæringsrelaterede sygdomme giver i dag anledning til forringet livskvalitet og

udgør en betragtelig økonomisk belastning af sundhedssystemet. Ændring af spisevanerne i positiv retning kan altså både forbedre livskvaliteten og spare samfundet for store økonomiske udgifter. Ernæringsundervisning skal derfor have en mere fremtrædende plads i folkeskolens hjemkundskabsundervisning. På den måde kan der fra starten lægges grunden til sunde kostvaner for børnene og dermed skabes en fornuftig »madkultur«. Desuden bør de studerende ved de sundhedsfaglige uddannelser i højere grad oplyses og undervises i de fordele, som en ernæringsrigtig kost har. Finanslovforslaget for 1998 viser, at regeringen vil afsætte færre midler til ernæringsoplysningen, og det er en forkert, men også en økonomisk meget kortsigtet strategi.

Genteknologi

Genteknologien anvendes endnu kun i begrænset omfang inden for fødevarerområdet, og der er stadig mange uafklarede spørgsmål omkring genteknologiske organismers betydning for mennesker og natur. Det er derfor vigtigt, at den genteknologiske udvikling sker under tæt og kritisk kontrol, og at der stilles meget strenge dokumentationskrav, før et sådant produkt eller en sådan organisme sendes på markedet. Det er i kontrollen, før et gensplejset produkt godkendes, at man skal koncentrere indsatsen.

Genteknologien rummer imidlertid også mange positive muligheder for at forbedre fødevarer kvaliteten. Blandt disse kan nævnes udviklingen af planter, der er resistente over for insekt- og bakterieangreb. Derved kan brugen af sprøjtemidler minimeres, og restkoncentrationer i fødevarer kan nedbringes.

Desuden kan genteknologien sikre bedre og renere produkter samt en mere optimal ressourcudnyttelse. Endelig er genteknologien et vækstområde med et stort potentiale i form af arbejdspladser. Der bør derfor være bedre muligheder for at anvende genteknologiske metoder - som nævnt under den forudsætning, at der er streng offentlig kontrol, før et gensplejset produkt godkendes.

Samtidig er det vigtigt, at der iværksættes initiativer, der kan øge forbrugernes information om genteknologien. Det er vigtigt, at de mange millioner kroner, der er satset på den bioteknologiske forskning, ikke går til spilde på grund af frygt og uvidenhed i befolkningen, og der er derfor behov for at nuancere den offentlige debat.

Dyrevelfærd

Der er ingen tvivl om, at der er en sammenhæng mellem dyrenes velfærd og fødevarer kvaliteten. Eksempelvis har et forskningsprojekt på Danmarks

Jordbrugsforskning påvist, at der er en direkte sammenhæng mellem slagteriernes brug af elstave på grise og kødkvaliteten. Jo mere skånsomt grisen behandles, jo bedre bliver kødet.

Indtil nu har de politiske initiativer primært fokuseret på mærkningsaspektet. Den nye kvalitetsmærkning tager først og fremmest sigte på at oplyse om, hvordan dyret er blevet behandlet. Mærkningsordningen er overordentlig vigtig for forbrugers valgmuligheder, men det er også vigtigt at undersøge mulighederne for at forbedre dyrenes vilkår. Bedre dyrevelfærd betyder ikke nødvendigvis færre indtægter, og udviklingen på det vigtige engelske marked viser, at der meget vel kan være store økonomiske fordele forbundet med at forbedre dyrevelfærden. Regeringen opfordres derfor til i samarbejde med de relevante organisationer at udarbejde en handlingsplan med henblik på at forbedre dyrenes velfærd.

Functional foods

Functional foods er betegnelsen for fødevarer med bestemte sundhedsmæssige egenskaber og vurderes af mange eksperter til at være fremtiden inden for levnedsmiddelområdet. Selv om functional foods endnu ikke er slået igennem i Europa, er der ingen tvivl om, at man inden for en overskuelig årrække vil opleve en stigende interesse for disse produkter, og derfor er det nødvendigt allerede nu at formulere en fremsynet politik, der gør det muligt at håndtere de kommende udfordringer på dette område. På den måde kan man være på forkant med udviklingen og aktivt formulere ønsker til functional foods frem for efterfølgende at skulle reagere på forskellige tiltag.

Det har særligt været adgangen til at fremhæve de sundhedsmæssige fordele ved functional foods, som har været diskuteret. I dag eksisterer der et EU-forbud mod at fremhæve disse, og særlig Danmark har anlagt en meget restriktiv politik på dette område. Dette er uheldigt både ud fra en sundhedsmæssig og en konkurrencemæssig synsvinkel. Hvad angår det sundhedsmæssige aspekt, giver functional foods mulighed for at hæve befolkningens sundhedsniveau. For eksempel er det bevist, at kalk er med til at forebygge knogleskørhed, og derfor skal et produkt, der er tilsat kalk, også kunne reklamere med, at det bidrager til at forebygge knogleskørhed. I USA er det tilladt at fremhæve, at fedtfattige produkter forebygger hjerte-kar-sygdomme. Hvad angår det konkurrencemæssige aspekt, tolker andre EU-lande anprisningsreglerne mindre restriktivt end Danmark. Eksempelvis har Sverige valgt en forholdsvis liberal fortolkning af EU-reglerne. Der bør således anlægges en mindre restriktiv fortolkning af markedsføringsreglerne for functional foods i Danmark og i europæisk

sammenhæng arbejdes for mere liberale regler på området.

Det er samtidig afgørende, at der udarbejdes strenge offentlige retningslinjer for, hvilke anprisninger der må anvendes. Det skal klart kunne dokumenteres, at det pågældende produkt har en positiv sundhedsfremmende virkning. Desuden må befolkningen ikke foranlediges til at tro, at functional foods alene kan forebygge og helbrede sygdomme. Der skal stilles krav om, at det af mærkningen fremgår, at produktet ikke alene kan forebygge eksempelvis knogleskørhed, og at forebyggelse forudsætter en varieret kost.

Klarere retningslinjer for levnedsmiddelkontrollens arbejde

Den kommunale levnedsmiddelkontrol har været kritiseret fra flere sider. Kritikken har primært fokuseret på den uensartede kontrol, der skyldes kontrolenhedernes meget forskellige fortolkning af levnedsmiddeloven. Senest har uroen omkring offentliggørelsen af navnene på københavnske restauranter, der ikke overholdt gældende regler, vist, hvor forskelligt reglerne fortolkes. Den uensartede fortolkning øger usikkerheden og medfører unfair konkurrence. Der er derfor behov for at udarbejde klarere retningslinjer for levnedsmiddelkontrollens arbejde af hensyn til både fødevarerindustrien, detailhandelen, restaurationsbranchen og forbrugerne.

Skriftlig fremsættelse

Jens Vibjerg (V):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om sikring af sunde levnedsmidler af høj kvalitet.

(Beslutningsforslag nr. B 26).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.